

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра історії, теорії мистецтв та виконавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2015 р.

ІСТОРІЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Робоча програма
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.020204 «Музичне мистецтво»

Луцьк – 2015

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія музичної культури» для студентів за напрямом підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» заочної форми навчання

10 листопада 2015 року – 33 с.

Розробник: Коменда О. І., кандидат мистецтвознавства, доцент

Рецензент: Новакович М. О., кандидат мистецтвознавства, доцент

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства
протокол № _____ від _____ 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ Чепелюк В. А.

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією Інституту мистецтв
протокол № ____ від ____ . ____ . 2015 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ Шиманський П. Й.

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету
протокол № ____ від ____ . ____ . 2015 р.

© Коменда О. І., 2015

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів 17,5	0202 мистецтво	нормативна
	6.020204 музичне мистецтво	
Модулів 7	бакалавр	Рік підготовки 1–2
Змістових модулів 4		Семестри 1–4
ІНДЗ: нема		Аудиторні 40 год.
Загальна кількість годин 525		Лекції 34 год.
Семестрових годин: Аудиторних – 1 семестр 14 год. 2 семестр 8 год. 3 семестр 20 год. 4 семестр 22 год.		Практичні (семінари) 24 год.
		Лабораторні 6 год.
		Консультації (позааудиторні) 62 год.
		Самостійна робота 399 год.
		Форма контролю: екзамен (3, 4), залік (2)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія музичної культури» є виховання високопрофесійного музиканта, сприяння його всебічному та гармонійному розвитку, естетичному і духовному збагаченню.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія музичної культури» є засвоєння студентами поняттєво-термінологічного апарату історичного музикознавства, отримання навичок слухання, розуміння, аналізу та інтерпретації музичних текстів та бачення музичної культури як однієї із частин національної і світової культури в цілому.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- закономірності розвитку музичної культури від її зародження до сучасності;
- сутність основних теоретичних понять та категорій історичного музикознавства;
- творчість виданих українських та зарубіжних композиторів;
- методологію аналізу та інтерпретації музичних текстів;

вміти:

- сприймати і розуміти кращі зразки музичної культури минулого і сучасності;
- визначати жанрово-стильову приналежність запропонованих музичних творів;
- володіти методологією аналізу музичних творів з урахуванням знань напрямків і стилів мистецтва XVI–XIX ст.
- володіти мовленнєвими навичками.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Історія музичної культури усної традиції.

Тема 1. Музична культура усної традиції. Історія збирання та вивчення української народної музики. Методика збирання та вивчення фольклору.

1. Поняття «музична народна творчість», її особливості. Демократизм, гуманістична спрямованість, унікальність і неповторність музичних образів, висока художня цінність.
2. Специфічні ознаки народної музичної творчості. Побутування в усній традиції. Колективність творчого процесу. Анонімність. Синкретизм як неподільність слова, музики, руху. Функціональність (зв'язок із життєвою практикою). Опора на нетемперовану висотну систему. Імпровізаційність. Варіантність.
3. Основні жанри української народної музичної творчості в їх історичному розвитку (родо-жанрова система).
4. Взаємозв'язок тексту і наспіву. Поняття строфи і тиради. Типи народнопісенного віршування (віршована проза, вільносилабічний, силабічний, силаботонічний, тонічний). Особливості музичної форми (різні види повторів).
5. Закономірності народнопісенного ритму, його типи (синтаксичний, рубатний, мірний, дольний, акцентний). Ритмічне моделювання.
6. Ладовий зміст народної пісні. Модальні і тональні лади. Тонні і хорд-

- ні системи. Діатоніка і хроматика. Види ладової змінності.
7. Види народного багатоголосся. Гетерофонія, підголоскова поліфонія, гомофонно-гармонічне багатоголосся, втора.
 8. Художньо-виконавські традиції і стилі.
 9. Історія збирання та вивчення української народної музики. Розвиток поглядів на фольклор з XVIII ст. до 2-ї пол. XIX ст. Збирання народної музики у XIX та XX ст. Три види видань фольклору. Академічна фольклористика. Розвиток музично-теоретичної думки у XIX та XX ст. Діяльність Ф. Колесси, К. Квітки.
 10. Теорія та методика польової роботи. Потреби та мета збирання фольклору. Підготовка до експедиції. Типи і форми польової роботи. Методи записування фольклору. Упорядкування матеріалів експедиції.
 11. Транскрипції народних мелодій. Загальні положення. Послідовність дій. Темп. Ключові знаки. Словесний текст. Звуковисотність. Ритм. Варіації. Тактування.

Тема 2. Історія української музичної культури усної традиції. Обрядовий фольклор.

1. Поняття обрядового фольклору. Походження, розвиток і тематика новорічних святкувань. Виконання. Структура колядок і щедрівок. Різновиди новорічних пісень. Жанрово-стильові риси пісень зимового циклу. Народний новорічний театр.
2. Веснянки. Походження та класифікація весняних обрядів і пісень. Зміст і виконання (спів і рухи). Музичні особливості. Форма. Мелодика. Ладова будова. Типи багатоголосся.
3. Русальні і купальські пісні. Походження і зміст пісень та обрядів. Музичні особливості русальних та купальських пісень. Царинні та петрівчані пісні.
4. Жнивні пісні. Зміст і музичні типи. Пісні на косовиці.
5. Народне весілля і весільні пісні. Хід весільного обряду. Функції хорів. Тематика весільних пісень, їх пов'язаність з обрядом. Загальна характеристика весільних пісень. Будова і типи наспівів центрального регіону та Волині. Багатоголосся та особливості гуртового виконавства. Характеристика виконуваної на весіллі необрядової музики. Роль оркестру.
6. Родинні та хрестинні пісні. Обряд і структура родин. Пісні, виконувані на хрестинах.
7. Поховальна обрядовість. Похоронні пісні і голосіння.

Тема 3. Епос. Ліро-епіка. Інструментальна музика. Усно-писемна культура.

1. Загальна характеристика епосу. Українська народна дума. Її будова. Ладові основи. Епічний виконавський стиль.
2. Історичні пісні. Тематика. Поняття історизму фольклору та історично-

- го змісту народних пісень. Класифікація. Ритміка та форма. Ладова будова. Особливості виконання, багатоголосся.
3. Ліро-епіка. Балади. Визначення. Класифікація. Особливості текстів і наспівів. Епічний, пісенний та протяжний стилі балад. Баладні наспіви Волині.
 4. Співанки-хроніки. Тематика. Форма. Мелодика. Ладова специфіка. Виконання. Ритміка. Авторство у співанках-хроніках.
 5. Поняття лірики. Класифікація. Соціально побутова лірика. Козацькі пісні. Зміст. Особливості строфіки. Ладова будова наспівів. Мелодичні та виконавські стилі. Чумацькі пісні. Форма та її зв'язок з тематикою. Мелодика. Лад. Багатоголосся. Огляд рекрутських, солдатських, бурлацьких, наймитських та заробітчанських пісень.
 6. Побутова лірика. Дитячий фольклор. Колискові пісні, їх функції та музичні особливості. Забавлянки, небилиці, пісні до казок.
 7. Пісні про кохання та родинний побут. Загальна характеристика. Тематика. Статеві-вікова циклізація пісень. Музично-виконавські особливості.
 8. Жартівливі і сатиричні пісні. Наспів як чинник гумористичної образності. Роль форми та виконання. Танцювальні пісні. Ритміка та форма. Музичні особливості та виконання. Коломийки «до танцю» та «до співу». Музичні особливості. Коломийкова форма у фольклорі. Частівки.
 9. Інструментальна музика. Загальна характеристика. Класифікація. Індивідуально-любительські та ансамблеві інструменти. Інструментальна музика «до танцю». Нетанцювальна інструментальна музика.
 10. Пісні-романси. Загальна характеристика. Кант. Пісні-романси фольклорного складу. Пісні-романси літературно-мистецького складу. Пісні-романси на вірші Т.Шевченка.
 11. Стрілецькі та повстанські пісні. Загальна характеристика. Джерела ритмомелодики. Епічні, ліричні, траурні пісні.

Змістовий модуль 2.

Історія музичної культури писемної традиції від зародження до XVIII ст.

Тема 1. Античність. Середньовіччя. Відродження, Бароко.

1. Музика Стародавності, Середньовіччя, Відродження. Проблеми виникнення музичного мистецтва. Музична культура Стародавності. Зародження музичних жанрів. Музика в Древній Греції. Мистецтво елліністичного періоду.
2. Західноєвропейська музика середньовіччя. Огляд найважливіших жанрів церковної музики (григоріанський хорал, літургічна драма), світської і народної музики (мотет, кондукт, мистецтво трубадурів, труверів, міннезінгерів, шпільманів, менестрелів, жонглерів, вагантів, голіардів). Знаменний спів. Строчний спів.

3. Музична культура західної Європи XIV–XVI ст. Виникнення національних композиторських шкіл. Становлення шкіл поліфонічної музики. Розквіт вокального мистецтва. Протестантський хорал, гугенотські псалми. Світські жанри: фроттоли, віланели, мадригали, балади, шансон. Партесний спів. М. Дилецький. «Воскресенський канон». Літургії. «Граматыка музикальна».
4. Оперна та інструментальна музика Західної Європи XVII–XVIII ст. Жанр опери у XVII–XVIII ст. Бароко, класицизм, рококо. Формування оперних національних шкіл. Флорентійська камерата. Італійські оперні школи. Опера у Франції, Англії, Німеччині. Опера серія та опера буффа. Велика французька опера та французька комічна опера. Баладна опера. Зінгшпіль. Огляд творчості К.Монтеверді, А.Скарлатті, Ж.Б.Люллі, Г.Перселла, Р.Кайзера.
5. Золота доба українського хорового мистецтва. М.Березовський. «Не отвержи мене во время старости». А.Ведель. «Доколе, Господи, забудеши мя». Еволюція жанру хорового концерту в творчості А. Веделя. Д.Бортнянський. «Приидите, воспоем». «Возведох очи мои». «Скажи ми, Господи, кончину мою». Типологія хорових концертів Д. Бортнянського. Огляд оперної творчості. Оперні серії та комічні опери.
6. Інструментальні жанри XVII–XVIII ст. Органна музика Німеччини (фантазії, токати, прелюдії, фуґи). Творчість Я.Бема, І.Пахельбеля, Д.Букстехуде. Мистецтво англійських верджиналістів. Огляд творчості Дж.Булля, В.Берда, О.Гіббонса. Французька клавирна школа (сюїти, програмні мініатюри). Творчість Ф.Куперена, Ж.Ф.Рамо. Скрипкова й клавирна музика Італії (концерто грорсо, сольний концерт, тріосоната /да камера, да чіеза/, клавирна соната). Огляд творчості А.Кореллі, Дж.Тартіні, А.Вівальді, Д.Скарлатті. Виникнення інструментальних жанрів в українській музиці. Жанр фортепіанних варіацій на народні теми. М. Березовський. Скрипкова соната. Симфонії. Д.Бортнянський. Клавирні сонати. «Концертна симфонія». Клавирний концерт. «Українська симфонія» Е. Ванжури.
7. Й. С. Бах. Органні, клавирні та вокально-інструментальні твори. Й.С.Бах і його час. Діапазон та художній зміст творчості Й.С.Баха. Основні жанри оркестрової музики. Концерти і сюїти. Пасіони і меси. Хоральні прелюдії. «Хроматична фантазія і фуґа» ре мінор. Поєднання рис органного, клавирного, скрипкового письма. «Італійський концерт». Французькі та Англійські сюїти – порівняння циклів. «Страсті за Матвієм». Меса сі мінор. Основні сфери образів. Принципи драматургії.

Тема 2. Історія музичної культури доби класицизму.

1. В. А. Моцарт. Характеристика творчості. Риси стилю. Оперні. Симфо-

- нії. Концерти. Універсалізм творчої особистості. Творче переосмислення досягнень західноєвропейської музики XVII–XVIII ст. Новаторський, індивідуальний підхід до трактування існуючих жанрів. Періодизація творчості.
2. Оперна реформа. Жанровий синтез – основа оперної драматургії В.А.Моцарта. Симфонізація опери. «Дон Жуан». Морально-філософська проблематика опери. Поєднання рис буффа, серія, трагікомедії, психологічної опери. Будова. Наскрізність – головний принцип розвитку твору. «Чарівна флейта». Тема, ідея твору. Риси зінгшпіля.
 3. Симфонія №41 до мажор «Юпітер» – вище досягнення симфонізму В.А.Моцарта. Монументальність твору, переплетення різних образних ліній. Концерт №20 ре мінор – зразок симфонізації концертного жанру.
 4. Л. ван Бетховен. Характеристика творчості. Риси стилю. Сонати. Симфонії. Втілення в творчості демократичних ідеалів епохи. Теми і образи Французької буржуазної революції. Періоди творчості.
 5. Риси бетховенського піанізму. Образи, жанри. Зв'язок жанру сонати з симфонічною творчістю. Еволюція жанру сонати.
 6. Симфонізм як творчий метод Бетховена. Програмні увертюри Л.Бетховена – попередники романтичної програмної симфонічної поеми. Ранні сонати №№1, 2, 7. Соната № 31 – лірико-психологічні та філософські образи та мотиви. Риси ранньої творчості в симфонії №1. Зародження бетховенського стилю в симфонії №2. Симфонія №7 – приклад сплаву драматичного та жанрового симфонізму. Риси пізнього стилю Л.Бетховена в симфонії №9.

Змістовий модуль 3.

Історія музичної культури XIX– початку XX ст.

Тема 1. Основні досягнення західноєвропейської музичної культури епохи романтизму.

1. Ф.Шопен. Ідейно-художній зміст творчості, її зв'язок з польським національно-визвольним рухом. Національна природа творчості. Створення самобутнього фортепіанного стилю. Мазурки, полонези, вальси. Прелюдії, етюди, ноктюрни. Традиції і новаторство трактування жанрів. Балади №№1, 2. Поєднання драматичного, ліричного, епічного начал. Скерцо №1. Риси поемності у драматургії. Новий підхід до жанрів фантазії, сонати. Трагічний зміст фантазії фа мінор та сонати сі бемоль мінор. Фортепіанні концерти.
2. Творчість Ф.Ліста – новий етап у європейському музичному романтизмі. Різнобічність діяльності композитора. Періоди творчості. Но-

ваторство Ф.Ліста: утвердження програмності як основного художнього принципу. Проблема синтезу мистецтв. Нові фортепіанні жанри. «Угорські рапсодії». Транскрипції і парафрази. «Роки паломництва». Соната сі мінор. Огляд доробку Ф.Ліста в жанрі симфонічної поеми. Композиційні та драматургічні особливості симфонічної поеми «Прелюди».

3. Р. Вагнер – німецький композитор, представник пізнього романтизму. Різномісність діяльності Р.Вагнера. Творча «філософія». Періодизація творчості. Положення оперної реформи. Суть і значення дрезденського оперного доробку Р.Вагнера («Летючий голландець», «Тангейзер», «Лоенгрін»). «Трістан і Ізольда». «Нюрнберзькі мейстерзінгери». «Перстень нібелунга» – кульмінація і завершення реформаторської діяльності Р.Вагнера.
4. Правдивість і демократизм творчості Дж.Верді. Зв'язок творчості Дж.Верді з італійською музичною культурою. Еволюція жанру опери. Оперна тріада 1950-х років: «Ріголетто», «Трубадур», «Травіата». «Аїда». Синтез жанрових особливостей великої опери та психологічної драми. «Отелло» – вершина творчих пошуків і досягнень Дж.Верді. Новизна композиції та драматургії.
5. М. Глінка – засновник російської композиторської школи. Провідні ідеї творчості. Національна основа музики. Глінка і Україна. Співвідношення класичних і романтичних рис творчості. Оперна творчість. Програмний симфонізм. Камерно-вокальна творчість.
6. М. Мусоргський. Реалізм і демократичний характер творчості. Історична тематика, соціально-психологічна та етико-моральна проблематика. Музична драма М.Мусоргського, її жанрові особливості. Інтонаційний словник композитора. Новизна стилю. Вокальні жанри. Значення творчості М.Мусоргського для мистецтва ХХ ст. М.Мусоргський і Україна.
7. П. Чайковський. Характеристика творчості. Чайковський і Україна. Симфонічна природа музичного мислення, динаміка форм. Симфонічна творчість. Різні типи симфонізму. Програмність. Оперна творчість. Камерно-вокальні жанри. Романсовість – основа інтонаційного словника П.Чайковського. Балетна реформа.
8. Українська музика в умовах протистояння ідеологічному тиску з боку російського імперіалізму. Початки української опери. С.Гулак-Артемівський. «Запорожець за Дунаєм» – поєднання рис buffa та українського музично-драматичного театру. П.Ніщинський. «Вечорниці» – підготовка української опери-драми. М.Аркас. «Катерина».
9. Перші зразки української симфонії. М.Калачевський. «Українська симфонія». П. Сокальський. Симфонія соль-мінор. Робота з народно-пісенним матеріалом.
10. Творчість М.Лисенка. Створення української композиторської шко-

ли. Універсализм творчої діяльності. Загальна характеристика творчості. «Тарас Бульба». Хорові твори. «Музика до “Кобзаря”». «Радуйся, ниво неполитая». «Б’ють пороги». Камерно-вокальні твори на тексти Т. Шевченка, М. Старицького, І. Франка, Г. Гейне, А. Міцкевича. Обробки народних пісень. Фортепіанні твори. Рапсодія №2. «Героїчне скерцо». Мініатюри.

Тема 2. Музична культура межі ХІХ–ХХ ст.

1. Імпресіонізм та неокласицизм. Творчість К. Дебюссі та М. Равеля. Імпресіонізм та неокласицизм. Фортепіанна творчість К. Дебюссі – нова сторінка в світовому фортепіанному мистецтві. Симфонічна творчість. Особливості драматургії. Оркестр. М. Равель. Жанровий діапазон творчості та стильові пошуки композитора. Роль іспанського фольклору.
2. Веристська опера. Творчість Дж. Пуччіні. Австро-німецький експресіонізм межі ХІХ–ХХ ст. Симфонічна творчість Г. Малера та Р. Штрауса. Веризм – провідний напрямок оперної музики на межі ХІХ–ХХ ст. Риси веризму в операх «Богема» і «Тоска». Поєднання веризму і імпресіонізму в опері «Мадам Батерфляй». Експресіонізм. Г. Малер – видатний симфоніст межі ХІХ–ХХ ст. Тематизм. Гротескне переосмислення побутових жанрів як основа творчого методу композитора. Симфонічна творчість. Р. Штраус. Програмні симфонічні поеми Р. Штрауса, їх зв’язок з симфонізмом Г. Берліоза, Ф. Ліста.
3. Творчість О. Скребіна в контексті розвитку світового мистецтва межі ХІХ–ХХ ст. Естетично-філософські погляди О. Скребіна. Проблема новаторства. Особливості ладо гармонічної системи О. Скребіна. Фортепіанна творчість. Значення жанру поеми. Симфонічна творчість. Історичне значення творчої діяльності С. Рахманінова – композитора, піаніста, диригента. Національні витoki стилю. Дзвонівість. Монументальність форми, пісенність мелодики, російський характер гармонії і т. ін. Фортепіанна творчість. Хорова творчість С. Рахманінова. «Дзвони». Камерно-вокальна творчість.
4. Послідовники М. Лисенка. К. Стеценко. Хорова творчість. Я. Степовий. Камерно-вокальні твори. «Барвінки». М. Леонтович. Хорові твори. Духовна музика. Оригінальні хорові твори. «На русалчин великдень».
5. Творчість С. Людкевича – основоположника західноукраїнської композиторської школи. М. Колесса. Культура Галичини та С. Людкевич. С. Людкевич – композитор і науковець. Вокально-симфонічні та хорові твори С. Людкевича. Кантата-симфонія «Кавказ».

Змістовий модуль 4. Історія музичної культури ХХ століття.

Тема 1. Музична культура 1-ї половини ХХ ст.

1. І. Стравінський. Характеристика творчості. Неофольклоризм. Некласицизм. Додекафонія. Значення композитора для історії сучасної музики. Феномен стильової гри. Жанровий діапазон творчості. Музичний театр І.Стравінського. Неофольклоризм російського періоду. «Весна священна». Неокласичні твори французького періоду творчості. «Пульчинела». «Цар Едіп». Серійна техніка у творах 1960-х років. «Агон». Духовна музика І.Стравінського. І. Стравінський і Україна.
2. М. Рославець – яскравий представник модернізму 1-ї пол. ХХ ст. Особливості творчої індивідуальності М.Рославця як композитора-модерніста. Естетично-художні принципи. Система синтетакорду як оригінальний авторський різновид ладотональної організації звуковисотного матеріалу. Роль камерно-вокального та камерно-інструментального жанрів. «Камерна симфонія». М. Рославець і Україна.
3. Творчість композиторів Західної Європи в 1-й половині ХХ ст. Б. Барток. П. Хіндеміт. Б. Бріттен. К.Орф. «Шістка». Нововіденська школа. Американська композиторська школа. Б.Барток. «Музика для струнних, ударних і челести». Морально-етичні теми в творчості П.Хіндеміта. Сценічні кантати К.Орфа. Композитори «Шістки». Урбанізм та експресіонізм як провідні тенденції творчості А.Онеггера. Радикальні експерименти Д.Мійо. Моноопери Ф.Пуленка. Нововіденська школа. Творчі здобутки А.Шенберга (фортепіанна сюїта ор.25), А.Берга, А.Веберна. Серійна система. Пуантилізм. Оперна творчість Б.Бріттена. «Воєнний реквієм». Композиторські пошуки Ч.Айвза.
4. Російська музична культура 1-ї пол. ХХ ст. С. Прокоф'єв. Д. Шостакович. Характеристика основних напрямів розвитку російського музичного мистецтва після 1917 року. Проблеми «нового часу», трагізм положення творчої інтелігенції. Жанрово-стильова панорама російського музичного мистецтва ХХ ст. С. Прокоф'єв. Музичний театр. Балети. «Війна і світ». Симфонії. Творчість Д.Шостаковича. Проблематика симфоній Д.Шостаковича. Еволюція симфонічного стилю. Особливості циклу. «Воєнні» симфонії. Програмні симфонії. Вокальні симфонії. Досягнення Д.Шостаковича в оперному жанрі. «Катерина Ізмайлова». Камерно-інструментальна творчість.

Тема 2. Музична культура 2-ї половини ХХ ст.

1. Західноєвропейський та російський повоєнний авангард. Огляд творчості О. Мессіана, К. Штокхаузена, П. Булеза, Дж. Кейджа, А. Шнітке, Е. Денисова, С. Губайдуліної, Г. Канчелі. Нонконформізм. Соціальна

- критичність. Панорама авангардних експериментів: конкретна музика, серіалізм, електронна музика, алеаторика, пуантилізм, варіабельні метри, пуантилізм, відкрита форма, музика для «приготовленого» фортепіано, музика за математичними проектами, сонористика, мінімалізм, медитативна музика. О. Мессіан. Своєрідність естетики: релігійно-філософські пошуки. «Лади обмеженої транспозиції». «Турангаліла». Фортепіанний цикл «20 поглядів на немовля Ісуса».
2. Основні тенденції та напрями розвитку української музичної культури ХХ ст. Найяскравіші досягнення українського авангарду та поставангарду. Творчість М. Колесси. Творчість Б. Лятошинського. Симфонічні, фортепіанні, хорові твори. В. Косенко. Періодизація творчості Б. Лятошинського. Вплив поезії Т. Шевченка на хорову творчість Б. Лятошинського. Еволюція симфонічного жанру. Фортепіанна творчість Б.Лятошинського. В. Косенко. Огляд творчості. «11 етюдів у формі старовинних танців».
 3. Симфонічні жанри в творчості Є. Станковича. М. Скорик. Творчий портрет композитора в дзеркалі епохи. Хорова творчість Л. Дичко. Образний та жанровий діапазон творчості Є. Станковича. Симфонічні гіперболи Є. Станковича. Симфонія *Larga*. Жанровий синтез в Реквіємі-Кадиш. Неофольклоризм М.Скорика. «Карпатський концерт». М. Скорик. Під знаком неокласицизму та неоромантизму. Хорові твори Л. Дичко.
 4. В. Сильвестров. Своєрідність стилю та творчої особистості. Огляд творчого доробку. Твори для симфонічного і камерного оркестру. Феномен медитативного симфонізму. Кантати, хорові твори. Камерно-інструментальні твори.
 5. Огляд творчості В. Бібіка, В. Камінського, Ю. Ланюка. Нові технології в музичному мистецтві ХХ ст. О. Козаренко, В. Рунчак, А. Загайкевич, О. Щетинський, М. Ковалінас. Необарокові тенденції в творчості В. Бібіка. 34 прелюдії і фуги. Духовні твори В. Камінського. Ліричні концепції Ю. Ланюка. «Палімпсести». Мистецькі акції та технологічні новації в творчості В.Рунчака («Нагірна проповідь») та А.Загайкевич («І поволі кружляючи, я увійду в небесний став»). Нова інтерпретація сакрального жанру на сучасному етапі. «Страсті» О. Козаренка. О. Щетинський. Антифони. Музичний логос М. Ковалінаса. *Canon perpetuus (enigmaticus)*. Sascha Lajos. *Concertate piccolo* № 2.
 6. Сучасна музична культура Волині. Творча діяльність членів Волинського осередку Національної спілки композиторів України. В. Герасимчук, В. Тиможинський, О. Калустьян. Музикознавці Волині. Творчий доробок В.Герасимчука – першого професійного композитора Волині. Грані творчості В.Тиможинського. Хоровий жанр. О. Калустьян. Сторінки композиторської творчості та педагогічної дія-

льності. Музикознавці Волині.

3. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин				
		у тому числі				
		Лек.	Прак. (Сем.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1.						
Історія музичної культури усної традиції.						
Тема 1. Музична культура усної традиції. Історія збирання та вивчення української народної музики. Методика збирання та вивчення фольклору.	54	–	–	2	7	45
Тема 2. Історія української музичної культури усної традиції. Обрядовий фольклор.	54	–	–	2	7	45
Тема 3. Епос. Ліро-епіка. Інструментальна музика. Усно-писемна культура.	54	–	–	2	7	45
Разом за змістовим модулем 1	162	–	–	6	21	135
Змістовий модуль 2.						
Історія музичної культури писемної традиції від зародження до XVIII ст.						
Тема 1. Античність. Середньовіччя. Відродження, Бароко.	61	6	4	–	7	44
Тема 2. Історія музичної культури доби класицизму.	61	6	4	–	7	44
Разом за змістовим модулем 2	122	12	8	–	14	88
Змістовий модуль 3.						
Історія музичної культури XIX– початку XX ст.						
Тема 1. Основні досягнення західноєвропейської музичної культури епохи романтизму.	61	6	4	–	7	44
Тема 2. Музична культура межі	61	6	4	–	7	44

XIX–XX ст.						
Разом за змістовим модулем 3	122	12	8		14	88
Змістовий модуль 4. Історія музичної культури XX століття.						
Тема 1. Музична культура 1-ї половини XX ст.	61	6	4	–	7	44
Тема 2. Музична культура 2-ї половини XX ст.	61	4	4	–	6	44
Разом за змістовим модулем 4	122	10	8	–	13	88
Усього годин	525	34	24	–	62	399

4. Теми практичних (семінарських) / лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Західноєвропейська музика середньовіччя. 1. Григоріанський хорал. 2. Літургична драма. 3. Мотет і кондукт. 4. Мистецтво трубадурів, труверів та ін.	2
2.	Музична культура західної Європи XIV–XVI ст.	2
3.	Симфонічна творчість В. А. Моцарта.	2
4.	Л. ван Бетховен. Еволюція жанру сонати. 1. Риси бетховенського піанізму. 2. Образи, жанри. 3. Зв'язок жанру сонати з симфонічною творчістю. 4. Періодизація жанру.	2
5.	Положення оперної реформи Р. Вагнера. 1. «Тангейзер». 2. «Лоенгрін». 3. «Трістан і Ізольда». 4. «Нюрнберзькі мейстерзінгери». 5. «Перстень нібелунга»	2
6.	Проблематика оперної творчості М. Мусоргського.	2
7.	Веристська опера. Творчість Дж. Пуччіні. 1. Веризм – провідний напрямок оперної музики на межі XIX–XX ст. 2. Риси веризму в операх «Богема» і «Тоска». 3. Поєднання веризму і імпресіонізму в опері «Мадам Батерфляй».	2
8.	Особливості ладогармонічної системи О.Скрябіна. Фортепіанна творчість.	2

9.	М. Рославець – яскравий представник модернізму 1-ї пол. ХХ ст. 1. Особливості творчої індивідуальності М.Рославця як композитора-модерніста. 2. Естетично-художні принципи. 3. Система синтетакорду як оригінальний авторський різновид ладотональної організації звуковисотного матеріалу. 4. Роль камерно-вокального та камерно-інструментального жанрів.	2
10.	Характеристика основних напрямів розвитку російського музичного мистецтва після 1917 року.	2
11.	Основні тенденції та напрями розвитку української музичної культури ХХ ст.	2
12.	Сучасна музична культура Волині. 1. В. Герасимчук. 2. В. Тиможинський. 3. Музикознавці Волині.	2
	Разом	24

5. Консультації

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Типи народнопісенного віршування. Особливості музичної форми.	3
2.	Закономірності народнопісенного ритму, його типи. Ритмічне моделювання.	4
3.	Календарно-обрядовий фольклор.	4
4.	Родинно-обрядовий фольклор.	3
5.	Епос. Думи та історичні пісні.	3
6.	Лірика. Соціально-побутові та родинно-побутові пісні.	4
7.	Музичне мистецтво XVII–XVIII ст.	4
8.	Творчість Й. С. Баха.	3
9.	Оперний театр В. А. Моцарта.	4
10.	Симфонічна творчість Л. ван Бетховена.	3
11.	Ранній романтизм.	3
12.	Зрілий і пізній романтизм.	4
13.	Імпресіонізм та некласицизм.	4
14.	Веризм.	3
15.	Творчість І. Стравінського	3
16.	Творчість композиторів Західної Європи в 1-й половині	4

	XX ст.	
17.	Західноєвропейський авангард.	3
18.	Український авангард і поставагард.	3
	Разом	62

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Поняття «музична народна творчість», її особливості. Демократизм, гуманістична спрямованість, унікальність і неповторність музичних образів, висока художня цінність.	9
2.	Історія збирання та вивчення української народної музики. Розвиток поглядів на фольклор з XVIII ст. до 2-ї пол. XIX ст. Збирання народної музики у XIX та XX ст. Три види видань фольклору. Академічна фольклористика.	9
3.	Розвиток музично-теоретичної думки у XIX та XX ст. Діяльність Ф.Колесси, К.Квітки.	9
4.	Теорія та методика польової роботи. Потреби та мета збирання фольклору. Підготовка до експедиції. Типи і форми польової роботи. Методи записування фольклору. Упорядкування матеріалів експедиції.	9
5.	Транскрипції народних мелодій. Загальні положення. Послідовність дій. Темп. Ключові знаки. Словесний текст. Звуковисотність. Ритм. Варіації. Тактування.	9
6.	Веснянки. Походження та класифікація весняних обрядів і пісень. Зміст і виконання (спів і рухи). Музичні особливості. Форма. Мелодика. Ладова будова. Типи багатоголосся.	9
7.	Русальні і купальські пісні. Походження і зміст пісень та обрядів. Музичні особливості русальних та купальських пісень. Царинні та петрівчані пісні.	9
8.	Жнивні пісні. Зміст і музичні типи. Пісні на косовиці.	9
9.	Родинні та хрестинні пісні. Обряд і структура родин. Пісні, виконувані на хрестинах.	9
10.	Поховальна обрядовість. Похоронні пісні і голосіння.	9
11.	Пісні про кохання та родинний побут. Загальна характеристика. Тематика. Статеві-вікова циклізація пісень. Музично-виконавські особливості.	9
12.	Жартівливі і сатиричні пісні. Наспів як чинник гуморис-	9

	тичної образності. Роль форми та виконання. Танцювальні пісні. Ритміка та форма. Музичні особливості та виконання. Коломийки «до танцю» та «до співу». Музичні особливості. Коломийкова форма у фольклорі. Частівки.	
13.	Інструментальна музика. Загальна характеристика. Класифікація. Індивідуально-любительські та ансамблеві інструменти. Інструментальна музика «до танцю». Нетанцювальна інструментальна музика.	9
14.	Пісні-романси. Загальна характеристика. Кант. Пісні-романси фольклорного складу. Пісні-романси літературно-мистецького складу. Пісні-романси на вірші Т.Шевченка.	9
15.	Стрілецькі та повстанські пісні. Загальна характеристика. Джерела ритмомелодики. Епічні, ліричні, траурні пісні.	9
16.	Музика Стародавності, Середньовіччя, Відродження. Проблеми виникнення музичного мистецтва. Музична культура Стародавності. Зародження музичних жанрів. Музика в Древній Греції. Мистецтво елліністичного періоду.	11
17.	Оперна та інструментальна музика Західної Європи XVII–XVIII ст. Жанр опери у XVII–XVIII ст. Бароко, класицизм, рококо. Формування оперних національних шкіл.	11
18.	Золота доба українського хорового мистецтва. XVIII ст. М.Березовський. А.Ведель. Д.Бортнянський.	11
19.	Інструментальні жанри XVII–XVIII ст. Італія. Франція. Німеччина. Україна.	11
20.	В. А. Моцарт. Характеристика творчості. Риси стилю. Універсалізм творчої особистості. Творче переосмислення досягнень західноєвропейської музики XVII–XVIII ст. Періодизація творчості.	11
21.	Л. ван Бетховен. Характеристика творчості. Риси стилю. Сонати. Симфонії. Втілення в творчості демократичних ідеалів епохи. Темі і образи Французької буржуазної революції. Періоди творчості.	11
22.	Симфонізм як творчий метод Бетховена. Програмні увертюри Л.Бетховена – попередники романтичної програмної симфонічної поеми.	11
23.	Риси ранньої творчості в симфонії №1. Зародження бетховенського стилю в симфонії №2. Симфонія №7 – приклад сплаву драматичного та жанрового симфонізму. Риси пізнього стилю Л.Бетховена в симфонії №9.	11

24.	Творчість Ф.Ліста – новий етап у європейському музичному романтизмі. Різнобічність діяльності композитора. Періоди творчості. Проблема синтезу мистецтв. Нові фортепіанні жанри. «Угорські рапсодії». Транскрипції і парафрази. «Роки паломництва». Соната сі мінор.	11
25.	М. Глінка – засновник російської композиторської школи. Провідні ідеї творчості. Національна основа музики. Глінка і Україна. Співвідношення класичних і романтичних рис творчості. Оперна творчість. Програмний симфонізм. Камерно-вокальна творчість.	11
26.	П. Чайковський. Симфонічна творчість. Різні типи симфонізму. Програмність. Оперна творчість. Камерно-вокальні жанри. Романсовість – основа інтонаційного словника П.Чайковського. Балетна реформа.	11
27.	Українська музика в умовах протистояння ідеологічному тиску з боку російського імперіалізму. Початки української опери. С.Гулак-Артемівський. П.Ніщинський. «Вечорниці» – підготовка української опери-драми. М.Аркас. «Катерина».	11
28.	М.Равель. Жанровий діапазон творчості та стильові пошуки композитора. Роль іспанського фольклору.	11
29.	Експресіонізм. Г. Малер – видатний симфоніст межі ХІХ–ХХ ст. Тематизм. Гротескне переосмислення побутових жанрів як основа творчого методу композитора. Симфонічна творчість. Р. Штраус. Програмні симфонічні поеми.	11
30.	Послідовники М. Лисенка. К.Стеценко. Хорова творчість. Я.Степовий. Камерно-вокальні твори. «Барвінки». М.Леонтович. Хорові твори. Духовна музика. Оригінальні хорові твори. «На русалчин великдень».	11
31.	Творчість С. Людкевича – основоположника західноукраїнської композиторської школи. М.Колесса. Культура Галичини та С.Людкевич. С. Людкевич – композитор і науковець. Вокально-симфонічні та хорові твори С.Людкевича. Кантата-симфонія «Кавказ».	11
32.	Музичний театр І.Стравінського. Неофольклоризм російського періоду. «Весна священна». Неокласичні твори французького періоду творчості. «Пульчинела». «Цар Едіп». Серійна техніка у творах 1960-х років. «Агон». Духовна музика І.Стравінського. І. Стравінський і Україна	11
33.	Нововіденська школа. Творчі здобутки А.Шенберга (фортепіанна сюїта op.25), А.Берга, А.Веберна. Серійна сис-	11

	тема. Пуантилізм. Оперна творчість Б.Бріттена. «Воєнний реквієм». Композиторські пошуки Ч.Айвза.	
34.	С. Прокоф'єв. Музичний театр. Балети. «Війна і світ».	11
35.	Досягнення Д.Шостаковича в оперному жанрі. «Катерина Ізмайлова». Камерно-інструментальна творчість.	11
36.	О. Мессіан. Своєрідність естетики: релігійно-філософські пошуки. «Лади обмеженої транспозиції». «Турангаліла». Фортепіанний цикл «20 поглядів на немовля Ісуса».	11
37.	Творчість М. Колесси. Творчість Б. Лятошинського. Симфонічні, фортепіанні, хорові твори. В. Косенко.	11
38.	Симфонічні жанри в творчості Є. Станковича. М. Скорик. Творчий портрет композитора в дзеркалі епохи. Хорова творчість Л. Дичко.	11
39.	В. Сильвестров. Своєрідність стилю та творчої особистості. Огляд творчого доробку. Твори для симфонічного і камерного оркестру. Феномен медитативного симфонізму. Кантати, хорові твори. Камерно-інструментальні твори.	11
	Разом	399

7. Методи навчання:

за типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративні;
- репродуктивні;
- проблемні;
- пошукові;
- дослідницькі.

за джерелами знань:

- словесні: бесіда, лекція, розповідь, роз'яснення, дискусія;
- наочні: ілюстрації;
- практичні: вправи за фортепіано;
- відео- та аудіометоди: перегляд; прослуховування;
- робота з книгою та нотним текстом: читання, слухання, вивчення, реферування, складання плану, гра фрагментів за фортепіано (або відтворення голосом).

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Питання на залік (2 семестр)

1. Поняття «музична народна творчість», її особливості.
2. Специфічні ознаки народної музичної творчості.
3. Основні жанри української народної музичної творчості в їх історичному розвитку.
4. Типи народнопісенного віршування. Особливості музичної форми.
5. Закономірності народнопісенного ритму, його типи. Ритмічне моделювання.
6. Ладовий зміст народної пісні. Модальні і тональні лади. Тонні і хордні системи.
7. Види народного багатоголосся. Гетерофонія, підголоскова поліфонія, гомофонно-гармонічне багатоголосся, втора.
8. Художньо-виконавські традиції і стилі.
9. Історія збирання та вивчення української народної музики.
10. Теорія та методика польової роботи.
11. Транскрипції народних мелодій.
12. Поняття обрядового фольклору. Жанрово-стильові риси пісень зимового циклу.
13. Веснянки. Музичні особливості.
14. Музичні особливості русальних та купальських пісень.
15. Жнивні пісні. Зміст і музичні типи.
16. Народне весілля і весільні пісні. Хід весільного обряду.
17. Родинні та хрестинні пісні.
18. Похоронні пісні і голосіння.
19. Українська народна дума. Її будова. Ладові основи.
20. Історичні пісні. Класифікація. Ритміка та форма.
21. Ліро-епіка. Балади.
22. Співанки-хроніки. Тематика. Форма. Мелодика. Ладова специфіка.
23. Соціально побутова лірика. Козацькі пісні. Чумацькі пісні. Огляд рекрутських, солдатських, бурлацьких, наймитських та заробітчанських пісень.
24. Побутова лірика. Дитячий фольклор. Колискові пісні.
25. Пісні про кохання та родинний побут.
26. Жартівливі і сатиричні пісні.
27. Інструментальна музика.
28. Пісні-романси.
29. Стрілецькі та повстанські пісні.
30. Музика Стародавності.
31. Західноєвропейська музика середньовіччя.
32. Музична культура західної Європи XIV–XVI ст.
33. Оперна та інструментальна музика Західної Європи XVII–XVIII ст. Жанр опери у XVII–XVIII ст.

34. Бароко, класицизм, рококо.
35. Золота доба українського хорового мистецтва XVIII ст.
36. Інструментальні жанри XVII–XVIII ст.
37. Й. С. Бах. Органні, клавирні та вокально-інструментальні твори.
38. В. А. Моцарт. Характеристика творчості. Риси стилю.
39. Оперна реформа В. А. Моцарта.
40. Симфонічна творчість В. А. Моцарта.
41. Л. ван Бетховен. Характеристика творчості. Риси стилю.
42. Риси бетховенського піанізму. Еволюція жанру сонати.
43. Симфонізм як творчий метод Бетховена. Програмні увертюри Л. Бетховена – попередники романтичної програмної симфонічної поеми.
44. Симфонічна творчість Л. ван Бетховена.

Питання на екзамен (3 семестр)

1. Ф. Шопен. Ідейно-художній зміст творчості, її зв'язок з польським національно-визвольним рухом.
2. Малі і великі форми в творчості Ф. Шопена.
3. Творчість Ф. Ліста – новий етап у європейському музичному романтизмі.
4. Симфонічні і фортепіанні жанри творчості Ф. Ліста.
5. Р. Вагнер – німецький композитор, представник пізнього романтизму. Різnobічність діяльності.
6. Оперни дрезденського періоду.
7. Здобутки Р. Вагнера швейцарського і байротського періодів.
8. Правдивість і демократизм творчості Дж. Верді.
9. Оперна тріада 1950-х рр..
10. Вершинне значення опери «Аїда».
11. М. Глінка – засновник російської композиторської школи.
12. М. Мусоргський. Реалізм і демократичний характер творчості.
13. П. Чайковський. Різні типи симфонізму.
14. Українська музика в умовах протистояння ідеологічному тиску з боку російського імперіалізму. Початки української опери.
15. Перші зразки української симфонії. М. Калачевський. П. Сокальський.
16. Творчість М. Лисенка. Створення української композиторської школи.
17. Імпресіонізм та неокласицизм. Творчість К. Дебюссі та М. Равеля.
18. Веристська опера. Творчість Дж. Пуччіні.
19. Австро-німецький експресіонізм межі XIX–XX ст. Симфонічна творчість Г. Малера та Р. Штрауса.
20. Творчість О. Скребіна в контексті розвитку світового мистецтва межі XIX–XX ст.
21. Історичне значення творчої діяльності С. Рахманінова – композитора,

- піаніста, диригента.
22. Послідовники М. Лисенка. К. Стеценко. Я. Степовий. М. Леонтович.
23. Творчість С. Людкевича – основоположника західноукраїнської композиторської школи.
24. М. Колесса. Творчий портрет.

Питання на екзамен (4 семестр)

1. І. Стравінський. Характеристика творчості. Неофольклоризм. Некласицизм. Додекафонія.
2. М. Рославець – яскравий представник модернізму 1-ї пол. XX ст. Система синтетакорду як оригінальний авторський різновид ладотональної організації звуковисотного матеріалу.
3. «Шістка».
4. Нововіденська школа.
5. Б. Барток. «Музика для струнних, ударних і челести».
6. Морально-етичні теми в творчості П. Хіндеміта.
7. Сценічні кантати К. Орфа.
8. Оперна творчість Б. Бріттена. «Воєнний реквієм».
9. Композиторські пошуки Ч. Айвза.
10. Характеристика основних напрямів розвитку російського музичного мистецтва після 1917 року.
11. С. Прокоф'єв. Музичний театр. Балети. «Війна і світ».
12. Проблематика симфоній Д. Шостаковича. Еволюція симфонічного стилю.
13. Досягнення Д. Шостаковича в оперному жанрі. «Катерина Ізмайлова».
14. Західноєвропейський та російський повоєнний авангард. Панорама авангардних експериментів: конкретна музика, серіалізм, електронна музика, алеаторика, пуантилізм, варіабельні метри, пуантилізм, відкрита форма, музика для «приготовленого» фортепіано, музика за математичними проектами, сонористика, мінімалізм, медитативна музика.
15. О. Мессіан. Своєрідність естетики: релігійно-філософські пошуки. «Лади обмеженої транспозиції». «Турангаліла». Фортепіанний цикл «20 поглядів на немовля Ісуса».
16. Творчість Б. Лятошинського. Симфонічні, фортепіанні, хорові твори.
17. В. Косенко. Огляд творчості. «11 етюдів у формі старовинних танців».
18. Симфонічні жанри в творчості Є. Станковича.
19. М. Скорик. Творчий портрет композитора в дзеркалі епохи.
20. Хорова творчість Л. Дичко.
21. Образний та жанровий діапазон творчості Є. Станковича. Симфонічні гіперболи Є. Станковича.
22. В. Сильвестров. Своєрідність стилю та творчої особистості.

23.Огляд творчості сучасних українських композиторів молодшого покоління.

24.Сучасна музична культура Волині.

9.Методи та засоби діагностики успішності навчання

Засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, семінари, письмові тестові завдання, музичні вікторини, письмові контрольні роботи, залік, екзамен.

Критерії оцінювання семінарського заняття

відмінно (5) – студент правильно і повно засвоїв теми, у відповіді висвітлив образно-художній та жанрово-стильовий зміст творчого доробку композиторів, перелічив основні твори, зазначив їх найхарактерніші особливості, продемонстрував здатність проаналізувати запропонований музичні твори та узагальнити результати цього аналізу, вказав особливості образно-художнього змісту творів та їх музичного втілення, продемонстрував володіння музичною термінологією, знання музичного матеріалу, уміння розпізнати і дати вичерпну теоретичну інформацію (композитор, твір, частина, тональність, назва сцени і т. д.) щодо запропонованого на слух музичного фрагменту. Матеріал відповіді виклав логічно, згідно з нормами літературної мови.

добре (4) – студент правильно, але неповно засвоїв теми, у відповіді допустив 2-3 незначні неточності – не достатньо повно висвітлив образно-художній та жанрово-стильовий зміст творчого доробку композиторів, не зазначив особливостей основних творів, продемонстрував здатність проаналізувати запропоновані музичні твори, але не зміг узагальнити результати цього аналізу, вірно вказав особливості образно-художнього змісту твору, але допустив незначні неточності у характеристиці їх музичного втілення, допустив незначні термінологічні неточності, в цілому виявив знання музичного матеріалу, уміння розпізнати і дати певну інформацію (композитор, назва твору) щодо запропонованого на слух музичного фрагменту.

задовільно (3) – студент розкрив теми неповно, матеріал виклав не послідовно, з помилками, не висвітлив суть образно-художнього та жанрово-стильового змісту творчого доробку композиторів, перелічив твори без коментарів, матеріал виклав не послідовно, з помилками, не виявив здатність аналізу твору, неточно визначив особливості образно-художнього змісту творів, допустив суттєві помилки у характеристиці їх музичного втілення,

продемонстрував розуміння музичної термінології, але допустив при цьому ряд неточностей та помилок, в цілому виявив знання музичного матеріалу, уміння розпізнати і дати часткову інформацію (композитор або твір) щодо запропонованого на слух музичного фрагменту.

незадовільно (2) – студент не розкрив змісту тем, виявив повне незнання музичного матеріалу, продемонстрував неволодіння термінологією.

Критерії оцінювання контрольної роботи

відмінно (5) – студент правильно і повно засвоїв навчальний матеріал, у відповіді висвітлив образно-художній та жанрово-стильовий зміст творчого доробку композиторів, перелічив основні твори, зазначив їх найхарактерніші особливості, продемонстрував здатність проаналізувати запропоновані музичні твори та узагальнити результати цього аналізу, вказав особливості образно-художнього змісту творів та їх музичного втілення, продемонстрував володіння музичною термінологією, знання музичного матеріалу, уміння розпізнати і дати вичерпну теоретичну інформацію (композитор, твір, частина, тональність, назва сцени і т. д.) щодо запропонованих на слух музичних фрагментів. Відповідь виклав логічно, згідно з нормами літературної мови. Дав відповіді на додаткові запитання.

добре (4) – студент правильно, але неповно засвоїв навчальний матеріал, у відповіді допустив 2-3 незначні неточності – не достатньо повно висвітлив образно-художній та жанрово-стильовий зміст творчого доробку композиторів, не зазначив особливостей основних творів, продемонстрував здатність проаналізувати запропонований музичний твір, але не зміг узагальнити результати цього аналізу, вірно вказав особливості образно-художнього змісту творів, але допустив незначні неточності у характеристиці їх музичного втілення, допустив незначні термінологічні неточності, в цілому виявив знання музичного матеріалу, уміння розпізнати і дати певну інформацію (композитор, назва твору) щодо запропонованих на слух музичних фрагментів.

задовільно (3) – студент завоїв навчальний матеріал неповно, виклав непослідовно, з помилками, не висвітлив суть образно-художнього та жанрово-стильового змісту творчого доробку композиторів, перелічив твори без коментарів, з помилками, не виявив здатність аналізу творів, неточно визначив особливості образно-художнього змісту творів, допустив суттєві помилки у характеристиці їх музичного втілення, продемонстрував розуміння музичної термінології, але допустив при цьому ряд неточностей та помилок, в цілому виявив знання музичного матеріалу, уміння розпізнати і дати част-

кову інформацію (композитор або твір) щодо запропонованих на слух музичних фрагментів.

незадовільно (2) – студент не володіє теоретичним матеріалом, виявив повне незнання музичного матеріалу, продемонстрував неволодіння музичною термінологією.

10. Методичне забезпечення

1. Коменда О. П'ять прелюдій О. Скрябіна ор. 74 і п'ять «харківських» прелюдій М. Рославця: до питання традицій і новаторства ладогармонічної мови / Ольга Коменда // Наукові записки. Мистецтвознавство. – Тернопільський педуніверситет ім. В. Гнатюка. – № 2 (3). – 1999. – С. 45–52.
2. Коменда О. Микола Рославець (1881–1944): початок творчого шляху в історико-культурному контексті доби / О. І. Коменда // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Історичні науки. – № 3. – 2000. – С. 184–188.
3. Коменда О. М. Рославець і А. Шенберг: спроба фенотипологічних паралелей в ракурсі художньо-естетичних передумов становлення серійності / Ольга Коменда // Київське музикознавство. – В. 8. – 2002. – С. 80–90.
4. Коменда О. Микола Рославець: стабільні й біжучі ознаки стилю / Ольга Коменда // Ін-т мистецтв., фольк. та етнолог. імені М. Т. Рильського НАН України: депонована. – Київ, 2003. – 16 с.
5. Коменда О. Риси стилю творчості М. Рославця / Ольга Коменда // Матеріали до українського мистецтвознавства (на пошану А. І. Мухи): зб. наук. пр. – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАНУ. – В. 3. – 2003. – С. 42–48.
6. Коменда О. Микола Рославець у контексті української культури // Ольга Коменда // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки РДГУ. – Т. 9 – 2004. – С. 37–54.
7. Коменда О. Риси творчої особистості М. Рославця: психологічний, естетичний та стильовий зрізи / Ольга Коменда // Студії мистецтвознавчі. – Число 2 (6). Театр. Музика. Кіно. – 2004. – С. 70–81.
8. Коменда О. Взаємодія дедуктивного та індуктивного методів пізнання у співпраці «викладач – студент» в учбовому курсі музичної літератури середнього закладу музичної освіти / Ольга Коменда // Мистецька освіта: матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції «Педагогічні пошуки в галузі мистецької освіти в Україні на межі третього тисячоліття: традиції, сучасність, перспективи». – Луганськ : [б. в.], 2003. – С. 200–202.

9. Коменда О. Черты символизма в творческом наследии Н. Рославца: эстетический и стилиевой аспекты / Ольга Коменда // Миф. Символ. Знак: материалы научной конференции. – 2004. – апрель ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.festival.bryansk.ru/statyi/statyi_gl.htm
10. Коменда О. Камерна кантата в українській музиці 2-ї пол. ХХ ст. Основні напрямки і тенденції розвитку жанру / Ольга Коменда // Проблеми педагогічних технологій. В. 1 (31). – 2006. – С. 22–26.
11. Коменда О. Неофольклоризація культового жанру у «Нагірній проповіді» В. Рунчака як продовження практики жанрового синтезу І. Стравінського: музично-інтонаційний та естетично-художній аспекти / Ольга Коменда // Студії мистецтвознавчі. – Число 4. Театр. Музика. Кіно. – 2005. – С. 24–32.
12. Коменда О. Українська музика межі ХХ – ХХІ століть у здобутках композиторів покоління 1990-х. Стан розвитку та перспективи / Ольга Коменда // Проблеми педагогічних технологій. В. 2–4 (31–33). – 2006. – С. 38–43.
13. Коменда О. Духовні теми і жанри в українській музиці кін. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. / Ольга Коменда // Студії мистецтвознавчі. – Число 4 (16). Театр. Музика. Кіно. – 2006. – С. 51–55.
14. Коменда О. Традиції І. Стравінського у творчості Віктора Тиможинського / Ольга Коменда // Проблеми педагогічних технологій. В. 2–4 (31–33). – 2006. – С. 33–38.
15. Коменда О. Музика, поезія і танець у хореодрамі Віктора Тиможинського «Неминуча» / Ольга Коменда, Віктор Дужич-Ніколайчук // Студії мистецтвознавчі. – Число 2 (18). Театр. Музика. Кіно. – 2007. – С. 58–65.
16. Коменда О. Риси гармонічного стилю кантати М. Скорика «Весна» / Ольга Коменда, Віктор Тиможинський // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВДУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського: зб. наук. пр. – В. 1. – 2007. – С. 71–87.
17. Коменда О. Деякі аспекти жанрово-стильового діалогу в сучасному українському органному мистецтві / Ольга Коменда, Олександр Дем'янчук // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВДУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського: зб. наук. пр. – В. 1. – 2007. – С. 64–70.
18. Коменда О. Сильові маски «Царя Едіпа» І. Стравінського як один із прийомів драматургії театру показу / Ольга Коменда // Стравінський та Україна: тези Міжнародної наук.-теор. конф. 15–17 черв. 2007, Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ імені Лесі Українки. – С. 66–69.
19. Коменда О. Музичні маски «Царя Едіпа» І. Стравінського в контексті розвитку модерного театру ХХ ст. / Ольга Коменда // Музикознавчі

- студії Інституту мистецтв ВДУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського: зб. наук. пр. – В. 2. – 2008. – С. 89–105.
20. Коменда О. «Стравинський. Думки і музика» А. Яжембської: новий підхід до вивчення творчості композитора / Ольга Коменда, Віктор Тиможинський // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВДУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського: зб. наук. пр. – В.2. – 2008. – С. 206–217.
21. Коменда О. Музичні нотації / Ольга Коменда // Поліська дома. – В. 3. Літо: зб. наук. пр. ; [збір., упор., прокомент. В. Давидюк, музичні нотації О. І. Коменда]. – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2008. – С. 387–402.
22. Коменда О. Жанрово-стилістичний дискурс «Двох хорів *rustico*» Віктора Тиможинського / Ольга Коменда // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: зб. наук. пр. – Вип.14. – 2009. – С. 115–133.
23. Коменда О. Музикознавчі інтерпретації поняття стилю / Ольга Коменда // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВДУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського: зб. наук. пр. – Вип.3 / упоряд. О. І. Коменда. – 2009. – С. 66–76.
24. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві / Ольга Коменда // Музична україністика: сучасний вимір: зб. наук. пр. – Вип. 3. – 2009. – С. 120–140.
25. Коменда О. Стиль, напрямок і метод: до питання розмежування та правомірності застосування понять у музикознавстві / Ольга Коменда // Проблеми педагогічних технологій: зб. наук. пр. В. 3–4. – 2009. – С. 68–76.
26. Коменда О. Музикознавчі інтерпретації поняття стилю / Ольга Коменда // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. зб. наук. пр. – Вип. 9. – 2009. – С. 113–118.
27. Коменда О. Сміслові метаморфози «Кривого танця» Віктора Тиможинського / Ольга Коменда // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: зб. наук. пр. – Вип. 15: у 2-х тт. – Том 1. 2009. – С. 186–193.
28. Коменда О. Функції концепту «надія» у кантаті Віктора Тиможинського на слова Лесі Українки / Ольга Коменда // Наукові записки Тернопільського педагогічного університету ім. В. Гнатюка та НМАУ ім. П. І. Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. – №2 (29). – 2009. – С. 57–63.
29. Волинське державне училище культури і мистецтв ім. І. Ф. Стравінського : документально-історичне видання ; [упор. О. І. Коменда]. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. – 56 с.

30. Коменда О. «Ой у Луцьку славнім...» Віктора Тиможинського: до питання подієвості музичного тексту / Ольга Коменда // Ставропігійські філософські студії. *Ultima ratio* : зб. наук. пр. з філософії, психології, мистецтвознавства, культурології, педагогіки та філософії освіти. – Вип. 4. – Львів : Ставропігійон, 2010. – С. 129–144.
31. Коменда О. Інтертекстуальний простір «Українського реквієму» О. Козаренка / Ольга Коменда, Наталія Сухоцька // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВНУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П.Чайковського: зб. наук. пр. – Вип.7. – 2011. – С. 428–448.
32. Україна – Стравінський – сучасна музична культура: буклет Міжнародної науково-теоретичної конференції, присвяченої 130-річчю з дня народження І. Ф. Стравінського ; [упоряд. О. І. Коменда, В. Г. Панасюк]. – Луцьк : Вид-во «Терен», 2012. – 56 с.
33. Коменда О. Жанрово-інтонаційні джерела тематизму Олександра Козаренка: процес формування творчої індивідуальності / Ольга Коменда // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВНУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П.Чайковського: зб. наук. пр. – Вип. 9. – 2012. – С. 201–231.
34. Коменда О. Жанрово-інтонаційні джерела тематизму Олександра Козаренка: інтонаційні відкриття композитора / Ольга Коменда // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВНУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П.Чайковського: зб. наук. пр. – Вип.10. – 2012. – С. 141–157.
35. Коменда О. Концентрований і розосереджений види тематизму у камерній творчості Олександра Козаренка / Ольга Коменда // Яровиця. – 2013. – №1. – С. 8–13.
36. Коменда О. Жанрово-інтонаційні джерела тематизму камерної кантати Олександра Козаренка «П'єро мертвопетлює» / Ольга Коменда // Українська культура: минуле, сучасне шляхи розвитку: зб. наук. пр. Рівненського державного гуманітарного університету. – У 2-х т. – Вип. 18. – 2012. – Т. 1. – С. 162–165.
37. Коменда О. «Concerto Rutheno» Олександра Козаренка: тематизм, принципи розвитку, особливості драматургії / Ольга Коменда // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. – 2013. – №1. – С. 10–16.
38. Коменда О. Жанрово-інтонаційні джерела творчості Олександра Козаренка / Ольга Коменда // Минуле і сучасне української музичної культури крізь призму європейських класичних традицій: зб. матер. наук.-практ. конф. в межах Всеукраїнського конкурсу вокально-хорового та інструментального ансамблевого виконавства ім. Я. С. Степового. – Харків : ХНАДУ, 2013. – С. 13–15.

39. Коменда О. Естрадно-джазові твори Мирослава Скорика / Ольга Коменда // Новината за напреднали наука – 2013: матеріали за ІХ міжнародна научна практична конференція. – 17–25 май. – Том 42. Фізическа культура и спорт. Музика и живот. – 2013, Софія: «Бял ГРАД-БГ» ООД. – С. 67–72.
40. Коменда О. Особливості піанізму Олександра Козаренка (на прикладі камерного виконавства) / Ольга Коменда // Яровиця. – 2013. – №2. – С. 42–48.
41. Коменда О. Олександр Козаренко – піаніст: генеза виконавського стилю / Ольга Коменда // Музикознавчі студії Інституту мистецтв СНУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. Чайковського: зб. наук. пр. – Вип. 11. – 2013. – С. 43–72.
42. Коменда О. «Вічне коло ніде не замкнеться до краю»: нова редакція «Орестей» Олександра Козаренка (до 50-річчя з дня народження композитора) / Ольга Коменда // Музикознавчі студії Інституту мистецтв СНУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. Чайковського: зб. наук. пр. – Вип. 12. – 2013. – С. 143–146.
43. Коменда О. Рання творчість Олександра Козаренка: початок формування індивідуальності композитора і піаніста / Ольга Коменда // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: зб. наук. пр. – Вип. 19: у 2-х тт. Том 1. – 2013. – С. 197–204.
44. Коменда О. Симфонічна творчість Олександра Козаренка / Ольга Коменда // Вісник Прикарпатського університету. Вип. 26–27. Мистецтвознавство. – 2012–2013. – С. 73–82.
45. Komenda O. Współczesny kompozytor ukraiński Ołeksander Kozarenko i jego twórczość sceniczna / Olga Komenda // Kamerton. – Rzeszów. – 2013. – №57. – S. 252–259.
46. Коменда О. Музична мова і мовлення в концепції українського національного мово-стилю Олександра Козаренка / Ольга Коменда // Яровиця. – 2014. – №3. – С. 133–139.
47. Коменда О. Жанрово-інтонаційні джерела тематизму (на прикладі творчості Олександра Козаренка) / Ольга Коменда // Записки Наукового товариства імені Шевченка – Т. ССLXVII. Праці музикознавчої комісії. – 2014. – С. 252–283.
48. Коменда О. «„П’єро” подарував мені Київ, а „Дон-Жуана” вже Львів...»: ескіз творчого портрету Олександра Козаренка Олександр Козаренко: ескіз творчого портрету / Ольга Коменда // Музикознавчі студії Інституту мистецтв СНУ імені Лесі Українки та НМАУ ім. П. Чайковського: зб. наук. пр. – Вип. 13. – 2014. – С. 12–38.
49. Коменда О. Універсальна творча особистість Олександра Козаренка / Ольга Коменда // // Музикознавчі студії Інституту мистецтв СНУ іме-

- ні Лесі Українки та НМАУ ім. П.Чайковського: зб. наук. пр. – Вип. 14. – 2014. – С. 13–29.
50. Коменда О. Фортеп'янні твори Лисенка в інтерпретації Олександра Козаренка / Ольга Коменда // Українська музика. – 2014. – №3 (13). – С. 43–51.
51. Коменда О. Рецензія на компакт-диск Олександра Козаренка «Фортепіанна музика Миколи Лисенка» / Ольга Коменда // Українська музика. – №4 (14) 2014. – С. 156–159.
52. Коменда О. Волинський осередок Національної спілки композиторів України: навч. посіб. / Аделіна Єфіменко, Ольга Коменда. – Луцьк : РВВ «Вежа» ВДУ імені Лесі Українки, 2006. – 214 с.
53. Коменда О. Творчість М. Рославця у контексті становлення музичного модернізму: навч.-метод. посіб. / Олександр Дем'янчук, Ольга Коменда. – Луцьк : РВВ «Вежа» ВНУ імені Лесі Українки. – 2008. – 198 с.
54. Пісні Волині й Полісся. Наш роде хороший... : зб. нар. пісень. – В. 1 ; [транскрипції, упорядкування, передмова О. І. Коменда, записи П. В. Клекоцюк]. – Луцьк: ВМА «Терен», 2009. – 216 с.
55. Коменда О. Українська музична народна творчість: робоча навчальна програма (напряом 6.020204 «Музичне мистецтво») / О. І. Коменда, Л. П. Ігнатова. – Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2012. – 20 с.

11. Список джерел

1. Аберт Г. В.А.Моцарт / Аберт Г. – Ч.Ч. 1–2. Кн. 1-2. – М.: Музыка, 1987–1988.
2. Абызова Е. М.П.Мусоргский / Абызова Е. – М.: Советский композитор, 1986. – 132 с.
3. Альшванг В. Л.Бетховен / Альшванг В. – М.: Гос муз изд, 1964. – 279 с.
4. Асафьев Б. О музыке П.Чайковского / Асафьев Б. – Л.: Советский композитор, 1972. – 78 с.
5. Белза И. А.Н.Скрябин / Белза И. – М.: Музыка, 1987. – 89 с.
6. Беляев В. Мусоргский. Скрябин. Стравинский / Беляев В. – М.: Музыка, 1972. – 123 с.
7. Брук М. Ж.Бизе / Брук М. – М.: Гос муз изд, 1968. – 45 с.
8. Вульфийус П. Ф. Шуберт / Вульфийус П. – М.: Музыка, 1983. – 243 с.
9. Галь Г. Брамс. Вагнер. Верди. Три мастера – три мира / Галь Г. – М.: Музыка, 1986. – 368 с.
10. Ганина М. А.К.Глазунов / Ганина М. – Л.: Гос муз изд, 1961. – 56 с.
11. Глинка М. Записки / Глинка М. – М.: Музыка, 1988. – 198 с.
12. Гордеева Е. Композиторы “Могучей кучки” / Гордеева Е. – М.: Музыка, 1985. – 219 с.

13. Дельсон В. А. Скребин / Дельсон В. – М.: Музыка, 1971. – 298 с.
14. Друскин М. И. С. Бах / Друскин М. – М.: Музыка, 1982. – 335 с.
15. Друскин М. История зарубежной музыки / Друскин М. – В.4. – М.: Музыка, 1984. – 498 с.
16. Друскин М. О западноевропейской музыке XX века / Друскин М. – М.: Советский композитор, 1973. – 125 с.
17. История русской музыки в 10-ти томах. – М.: Музыка, 1983-86.
18. История русской музыки: пособие для вузов. – Т.1-2, Кн. 2-3. – М.: Музыка. – 1972-1981.
19. История русской музыки. Т.Т.1-2., М.: Музыка, 1972, 1981.
20. Конен В. История зарубежной музыки / Конен В. – В.3. – М.: Музыка, 1981. – 465 с.
21. Корабельникова Л. Творчество С.И.Танеева / Корабельника Л. – М.: Советский композитор, 1986. – 86 с.
22. Крауклис Т. Симфонические поэмы Ф.Листа / Крауклис Т. – М.: Музыка, 1974. – 89 с.
23. Крюков А. А. К. Глазунов / Крюков А. – М.: Музыка, 1982. – 56 с.
24. Кунин И. Н. А. Римский-Корсаков / Кунин И. – М.: Музыка, 1979. – 156 с.
25. Левашова О. М. И. Глинка / Левашова О. – Кн. 1-2. – М.: Музыка, 1987-1988.
26. Левик Б. Р. Вагнер / Левик Б. – М.: Музыка, 1981. – 295 с.
27. Левик Б. История западноевропейской музыки / Левик Б. – В. 2. – М.: Музыка, 1980. – 305 с.
28. Ливанова Т. История западно-европейской музыки до 1789 г. / Ливанова Т. – Т.1-2 – М.: Музыка, 1982-85.
29. Мартынов И. Очерки по зарубежной музыке 1-й пол. XX века / Мартынов И. – М.: Музыка, 1970. – 156 с.
30. Мильштейн А. Ф. Лист / Мильштейн А. – Т.Т.1-2. – М.: Гос муз изд, 1954-57.
31. Мильштейн А. Хорошо темперированный клавир И.С.Баха / Мильштейн А. – М.: Гос муз изд, 1956. – 138 с.
32. Михайлов М. А. К. Лядов / Михайлов М. – Л.: Музыка, 1985. – 178 с.
33. Музыка XX века. Очерки. Кн. 1-5. – М.: Музыка, 1976-1987.
34. Неболюбова Л. Музыкальная культура Австрии и Германии XIX века / Неболюбова Л. – К.: Музична Україна, 1990. – 163 с.
35. Нестьев И. История зарубежной музыки / Нестьев И. – В.5. – М.: Музыка, 1988. – 445 с.
36. Орлова Е. П. И. Чайковский / Орлова Е. – М.: Музыка, 1980. – 256 с.
37. Павчинский С. Произведения Скрябина позднего периода / Павчинский С. – М.: Гос муз изд, 1969. – 69 с.
38. Прибегина Г. П. И. Чайковский / Прибегина Г. – М.: Музыка, 1986. – 143 с.

39. Розеншильд К. История западноевропейской музыки / Розеншильд К. – В.1. – М.: Музыка, 1969. – 498 с.
40. Роллан Р. Жизнь Бетховена / Роллан Р. – М.: Музыка, 1954. – 123 с.
41. Савенко С. С.И.Танеев / Савенко С. – М.: Музыка, 1984. – 125 с.
42. Соловцов А. Н.А.Римский-Корсаков / Соловцов А. – М.: Советский композитор, 1984. – 125 с.
43. Соловцова Л. Дж.Верди / Соловцова Л. – М.: Музыка, 1981. – 296 с.
44. Фрид Э. М.П.Мусоргский / Фрид Э. – Л.: Советский композитор, 1979. – 189 с.
45. Хубов Г. М.Мусоргский / Хубов Г. – М.: Гос муз изд, 1969. – 468 с.
46. Швейцер А. И.С.Бах / Швейцер А. – М.: Гос муз изд, 1965. – 657 с.
47. Шлифштейн С. Мусоргский. Художник. Время. Судьба / Шлифштейн С. – М.: Советский композитор, 1975. – 168 с.
48. Энтелис Л. Силуэты композиторов XX века / Энтелис Л. – Л.: Музыка, 1973. – 248 с.

Додаткова література

1. Асафьев Б. Э.Григ / Асафьев Б. – Л.: Советский композитор, 1984. – 65 с.
2. Гулинская З. Б.Сметана / Гулинская З. – М.: Гос муз изд, 1968. – 122 с.
3. Друскин М. И.Брамс / Друскин М. – М.: Музыка, 1988. – 88 с.
4. Егорова В. Симфонии А.Дворжака / Егорова В. – М.: Музыка, 1979. – 116 с.
5. Київське музикознавство: Збірка наукових праць. – 1–10. – Київ: вид-во Національної музичної академії України ім. П.Чайковського, Київського державного вищого музичного училища ім. Р.М.Глієра, 1999–2005.
6. Контрасти. 4-11-й Міжнародні фестивалі сучасної музики. – Львів, 1998–2005
7. Крунтяева Т. Б.Сметана / Крунтяева Т. – Л.: Советский композитор, 1976. – 56 с.
8. Левашова О. Э.Григ / Левашова О. – М.: Гос муз изд, 1962. – 826 с.
9. Малиньон Ж. Ж.Ф.Рамо / Малиньон Ж. – Л.: Советский композитор, 1983. – 69 с.
10. Мейлих Е. Ф.Мендельсон-Бартольди / Мейлих Е. – Л.: Советский композитор, 1973. – 116 с.
11. Науковий Вісник Національної музичної академії України. Збірка наукових праць. В. 1–20. – Київ: вид-во Національної музичної академії України ім. П.Чайковського. – Київ, 1999–2005.
12. Римский-Корсаков Н. Летопись моей музыкальной жизни / Римский-Корсаков Н. – М.: Музыка, 1980. – 283 с.

13. Рыцарева С. К. В. Глюк / Рыцарева С. – М. : Музыка, 1987. – 167 с.
14. Смирнов М. Фортепианные произведения композиторов “Могучей кучки” / Смирнов М. – М.: Советский композитор, 1971. – 62 с.
15. Сохор А. А. П. Бородин / Сохор А. – М.-Л.: Советский композитор, 1965. – 97 с.
16. Українське музикознавство. Збірка наукових праць. В. 1–35. – Київ: вид-во Міністерства культури і мистецтв України, Національної музичної академії України ім. П. Чайковського, Центру музичної українистики. – Київ, 1970–2004.
17. Хохловкина А. Г. Берлиоз / Хохловкина А. – М.: Музыка, 1966. – 198 с.
18. Царёва Е. И. Брамс / Царёва Е. – М.: Музыка, 1986. – 365 с.